Bekijk de webversie

Erfgoed Magazine Enschede

Een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede,

Jaargang 7 - nummer 98 JANUARI 2023.

Inhoudsopgave

1. 200e bijschrijving Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Nederland.
2. Herdenkingsbord winter 1940.
3. Kerken (4).
4. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.
5. Zwem- en Badinrichting Van Heek & Co. (3.)
6. Bouwen en communiceren.
7. Unesco WerelderfgoedTsjechie.
8. Bioscoopcultuur Enschede. (2)
9. Boerderij Erve Beernink.
10. Tijden veranderen.
11. Rijksmonument Erve de lange Wigger in Losser staat op instorten.
12. Een vooruitblijk op 2023.
13. Aan lezers uit verre landen.
14. Gebouwen voormalige Koninklijke Luchtmacht in Twekkelo.
15. Adviescommissie Cultuurhistorie Enschede.
16. Boek van de maand.
17. Kasteel Twickel en de tuinen.
18. Financiering voor kleine VvE's via Warmtefonds.

Het bestuur van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede wenst haar lezers, partners en vrijwilligers een voorspoedig, gelukkig en vooral gezond 2023.

Wie gaat ons helpen om Cultureel Erfgoed nog beter op de kaart te zetten.

De Stichting Cultureel Erfgoed Enschede is het kennisplatform voor burgers en bestuurders van Enschede. We willen inwoners inspireren en enthousiasmeren voor het behoud en gebruik van ons culturele erfgoed. Om dit doel te realiseren publiceert de stichting maandelijks een veel gelezen Magazine, is via de website voor iedereen een uitgebreid archief beschikbaar en onderhouden we frequent contacten met bestuurders, erfgoedorganisaties in de regio en met de regionale pers.
De samenwerking met erfgoedorganisaties, het deelnemen in publieke commissies en het overleg met ambtenaren en bestuurders is een belangrijk onderdeel van onze activiteiten. In Twente groeit het besef dat cultureel erfgoed veel waarde kan toevoegen bij het streven om welzijn voor mens, natuur en maatschappij te bevorderen. Onze stichting wil zich daarom op het vlak van externe contacten en communicatie nadrukkelijk positioneren. Om ons bestuur te versterken op het terrein van externe communicatie willen we graag in contact komen met kandidaten voor een bestuursfunctie bij onze stichting.
We zoeken een bestuurder die:

- Het belang van cultureel erfgoed onderkent en de doelstellingen van onze stichting onderschrijft
- In staat is op bestuurlijk en inhoudelijk niveau contacten te leggen en te onderhouden met de partijen en organisaties waarmee we samenwerken
- In goede harmonie met de overige bestuursleden werkt aan de doelstellingen van de stichting

Bij deze functie bepaalt u op basis van eigen initiatief voor een belangrijk deel uw eigen agenda en tijdsbesteding. De financiële vergoedingen blijven beperkt tot een onkostenvergoeding voor noodzakelijke bestedingen zoals eventuele reiskosten.
Als deze functie u aanspreekt nodigen we u graag uit ons een e-mail te sturen. Ons adres is : info@cultureelerfgoedenschede.nl

---

KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

1. 200e bijschrijving Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

De 200e bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is bekendgemaakt: het Indisch Koken en de Indische Rijsttafeltraditie. Daarnaast worden ook de Bidweg van de Sterre der Zee, de Grote Zwaagse Carnavalsoptocht, het Slurpen van Papeda, Papierscheppen Doesburg, Papierscheppen Rotterdam en het Waterwonen bijgeschreven. Deze feestelijke bekendmaking vond plaats in het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem, onder de brede belangstelling van erfgoedbeoefenaars.
De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland bevat na deze nieuwe bijschrijvingen meer dan 200 vormen van immaterieel erfgoed, waaronder ambachten, feesten en sociale praktijken. Bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed is een middel om de beoefenaars te helpen bij het levend houden van hun immaterieel erfgoed. Met de bijschrijving in de Inventaris laten de gemeenschappen zien, dat ze bezig zijn met de borging van hun immaterieel erfgoed en werken ze aan de zichtbaarheid ervan.

Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland
De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland bestaat uit levend en dynamisch erfgoed dat van generatie op generatie wordt doorgegeven en nooit in strijd is met de Nederlandse wet of de mensenrechten. Hierbij bepalen de beoefenaars zelf wat hun erfgoed is. De bijschrijving betekent dan ook niet dat professionals het erfgoed goedkeuren of dat UNESCO dit beschermt. Het betekent dat er een gemeenschap is die zich verbonden voelt met het erfgoed en zich daarom actief inzet voor het doorgeven daarvan.
De samenstelling van de Inventaris Immaterieel Erfgoed wordt gecoördineerd door het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. In 2012 ondertekende de Nederlandse regering het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Het inventariseren van het immaterieel erfgoed is een van de verplichtingen die hiermee samenhangt. Beoefenaars van immaterieel erfgoed kunnen hun erfgoed zelf aanmelden via www.immaterieelerfgoed.nl.
Wilt u weten wat op dit moment de erkenning heeft van Immaterieel Erfgoed in Nederland, klik dan **HIER**
Bron: Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

Lansink Op de toekomst!

Renovatiewerk
Renoveren is manoeuvreren binnen bestaande situaties. Renoveren is ook concentreren. Het is een proces waarbij afspraken maken, overlastbeperking en communicatie naar gebruikers continu aan de orde is. Aanpassen aan de situatie en flexibele werktijden zijn randvoorwaarden die onlosmakelijk verbonden zijn aan renoveren. Lansink herkent en erkent deze wensen en vertaalt deze voor u in een doelgericht plan van aanpak. Bij Lansink zijn deze uitgangspunten vanzelfsprekend, helder en duidelijk.
Dit betekent voor u dat u zorgeloos kunt renoveren.
Meer informatie;

Lonnekerbrugstraat 95
7547 AK Enschede,
Tel: 053-435 98 63,
info@lansinkbv.nl

Sint Plechelmusbasiliek Oldenzaal.

Een gebrandschilderde Triptiek "Met Maria op weg" van de Oldenzaalse glazenier Jan Schoenaker. Het is waarschijnlijk een opalinewerk brnadschilderingen in dit geval op wit melkglas. De triptiek bevindt zich in de Plechelmusbasiliek in Oldenzaal. Bron: Ramen die getuigen.

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:
Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Bankrelatie:
NL87 INGB 0006 9973 92 t.n.v. Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Disclaimer
Ondanks aan de samenstelling van deze nieuwsbrief bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid van deze nieuwsbrief.

Heeft u dit Magazine doorgestuurd gekregen en wilt u deze ook zelf ontvangen? Aanmelden kan via de de homepage van onze website

---

2. Herdenkingsbord winter 1940
Dat men niet reisde per auto of spoor, daar zorgde de winter van '40 wel voor.

Foto: mw. M. Engbersen-Grisnigt.

De winter van 1939-1940, ook bekend als de mobilisatiewinter, was in Nederland, met een gemiddelde temperatuur van -19 °C in De Bilt, de koudste winter sinds 1845. Tevens was het de eerste in een reeks van drie buitengewoon koude winters.
Na een relatief zachte periode in november, verliepen ook de eerste dagen van december 1939 nog zacht. Daarna werd het snel kouder, en tegen het midden van de maand begon de eerste vorstperiode. Voor de jaarwisseling kwam het echter nog niet tot extreme koude. Er kon al wel op uitgebreide schaal geschaatst worden, en er was sprake van een mogelijke Elfstedentocht. Hevige sneeuwval in de tweede helft van de maand maakte dat de tocht uitgesteld moest worden.
In januari 1940 herhaalde dit patroon zich. Hoewel het een extreem koude maand was, in De Bilt zelfs de koudste januarimaand van de 20e eeuw, met een gemiddelde temperatuur van -5,5 °C, was de sneeuwoverlast zo groot, dat de Friese schaatstocht weer uitgesteld moest worden. Uiteindelijk werd, onder zeer zware omstandigheden, op 30 januari de Zesde Elfstedentocht verreden. Van de 2716 toertochtrijders bereikten er slechts 27 de finish. Bron: Wikipedia

---

BOEKENSHOP.

In onze boekenshop bevinden zich ruim 90 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteunt u tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Bent u op zoek naar een specifiek boek of wilt u boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten. Via e-mail: info@cultureelerfgoedenschede.nl.

Klik hier

---

3. Kerken (4).

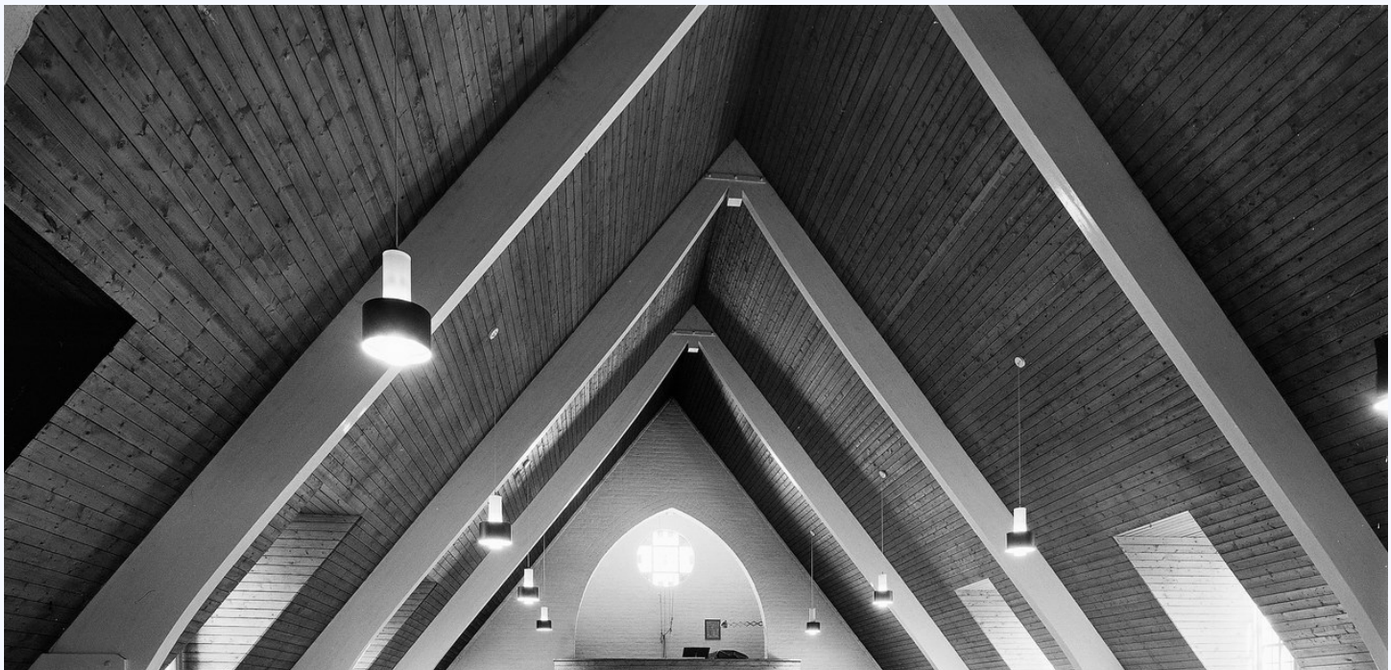

De Sint.Bernadettekerk (1990)

Een zaalkerk in traditionalistische stijl. Hoewel gebouwd als parochiekerk, werd de kerk enkele jaren later onderdeel van het nieuw gebouwde kapucijnenklooster Dolphia. In 1943 werd het klooster geconfisqueerd door de Duitse Wehrmacht.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de animo voor het kloosterleven echter steeds minder en zo kwam het dat het klooster in 1966 werd “opgeheven”. Het klooster heeft vanaf 1966 verschillende eigenaars gehad. Op dit moment is het een bedrijfsverzamelgebouw.
De Sint Bernadettekerk is inmiddels een pannenkoekenrestaurant geworden ofschoon de contouren van de kerk en een deel van de inventaris ongewijzigd zijn gebleven.

Mister Pancake en zoals ze zelf zeggen een meester in pannenkoeken. Voor Enschede intussen een ware culinaire attractie voor kinderen en volwassenen. Foto boven en onder: SCEE.

De Mariagrot naast de parochiekapel is nog volledig intact en wordt door gelovingen in de omgeving dikwijls bezocht. Dat blijkt onder andere uit de bloemen die hier worden neergelegd.

De Kloosterkerk zoals deze door de broeders Kapucijnen werd gebruikt is nog altijd aanwezig.

Opslagruimte huren in Oost Nederland.

Huur je opslagruimte bij Spacewinner, dan ontvang je altijd de hoogste kwaliteit en de beste prijs. Gegarandeerd! Vind je ergens anders – bijvoorbeeld door een actie – een betere deal? Dan ontvang je van ons 10% extra korting. Informeer gerust naar deze en onze andere garanties.
Al bijna twintig jaar biedt Spacewinner extra ruimte voor particulier en bedrijf. Vele duizenden huurders gingen je voor. Vrijwel allemaal bevelen ze ons aan bij vrienden, familie, kennissen of collega's. Kijk gerust op de verschillende review platforms.
Kanaalstraat 219 | 7547 AS Enschede
053 206 09 90
enschede@spacewinner.nl
www.spacewinner.nl

---

4. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.

MELDPUNT
CULTUREEL ERFGOED
KLIK HIER VOOR UW BERICHT.

Het Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede is een centraal informatiepunt, dat een breed publiek in de gelegenheid stelt om melding te doen van bedreigd, onbekend en/of ondergewaardeerd historisch erfgoed in de gemeente Enschede.

De doelstelling van het Meldpunt is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan het behoud en waardering van karakteristieke, beeldbepalende gebouwen, objecten, landschappelijke elementen en structuren. Het resultaat van de melding kan zijn dat initiatieven worden ontwikkeld tot mogelijk behoud en/of ontwikkeling van een object.
Daarnaast kunnen we via ons maandelijkse Erfgoed Magazine en de website aandacht schenken aan de melding.
Met onze eigen kennis en de kennis uit ons (inter)nationale en regionale netwerk op het gebied van herontwikkeling, exploitatie & instandhouding, juridische zaken en (digitaal) informatiebeheer denken we graag mee met het erfgoedveld binnen de gemeente Enschede.
Met de inzender van de melding overleggen wij of een en ander geschikt is voor publicatie.
Uitsluitend met toestemming van de inzender gaan wij over tot eventuele publicatie.

Het meldpunt is gestart op 1 januari 2019 en u kunt uw bericht versturen via het blokje "Meldpunt Cultureel Erfgoed" onderaan iedere webpagina van onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl of klik HIER

---

5. Zwem- en Badinrichting Van Heek & Co. (3.)

In juni 1956 werd het bad door Van Heek & Co gesloten. Zestien maanden later heeft de gemeente het overgenomen voor f. 137.500

en in september 1957 werd het na de nodige verbeteringen weer opnieuw geopend in de verwachting dat het nog tien jaar mee zou gaan. Dat is 15 jaar geworden. Het bad werd in de laatste tijd alleen nog gebruikt door schoolkinderen en verenigingen. Vóór de opening van het zwembad Het Diekman maakten ook particulieren nog gebruik van het bad aan het Van Heekplein.
Dat er nog veel gezwommen werd blijkt uit de bezoekcijfers van de laatste vijf jaar namelijk 444.456 totaal. Vanaf de opening in 1957 t.e.m. 1966, het jaar waarin Het Diekman werd geopend bedroeg dit aantal samen 1.299.115. De gemeente gebruikte per jaar 5000 kubieke water voor het bad, dat nog steeds met kolen werd gestookt. Elke veertien dagen was daarvoor 6000 kg. antraciet kolen nodig.

De sloop van de schoorsteen van de Zwem- en Badinrichting Van Heek & Co.

Tekst Tubantia juni 1972:
Het laatste oude gebouw aan het nieuwe H.J. van Heekplein staat op het punt om te verdwijnen. Velen zal dat met enige weemoed vervullen. Niet echter de omwonenden van het bad, die straks verlost zullen zijn van de zwarte rookpluim die de schoorsteen bij het gebouw regelmatig verliet. In deze tijd van milieuvervuiling een verblijdend verschijnsel. Men heeft er echter de massa's rijdend blik voor teruggekregen. Toch vindt de heer F. de Vries, waarnemend directeur van de Lichamelijke opvoeding en sport de verdwijning van het bad toch wel een verlies voor Enschede. In september zal het instructiebad in het park Stokhorst wel worden geopend, maar het wachten is op het overdekte zwembad in Enschede-Noord, dat pas een wezenlijke verbetering zal zijn voor de zwemsituatie in deze stad, waar het aantal zwemmers sinds 1982 met duizenden is gestegen.

Geen nieuwe bestemming trapgeveltje zwembad Enschede. (tekst tubantia 1972)

Burgemeester en wethouders hebben gisteren in hun wekelijkse vergadering een voorstel van gemeentelijke- en openbare werken afgewezen om het trapgeveltje van de voormalige bad- en zweminrichting aan het H.J. van Heekplein een nieuwe bestemming te geven. Het sloopbedrijf, dat zoals gemeld, bezig is om het oude zwembad af te breken, is direct vandaag begonnen ook de slopershamer tegen het geveltje te zetten.
Het gemeentebestuur vond het namelijk niet de moeite waard om ten koste van 4000

gulden extra het trapgeveltje steen voor steen te laten slopen en genummerd te laten opslaan. De bedoeling was het trapgeveltje, dat overigens geen grote architectonische waarde had, weer op te bouwen in één van de smalle straatjes rondom de Markt. Dit zou dan bekostigd kunnen worden uit het fonds stadsverfraaiing.

De gedachtengang hierachter is karakteristieke smalle straatjes in de binnenstad, waarin lelijke gaten zijn gevallen zoals bijvoorbeeld het geval is in de Walstraat, zoveel mogelijk te restaureren in plaats van steeds verder te laten vervallen.
Uitgangspunt hierbij is dat de oudste eivormig lopende straatjes in het stadscentrum voor veel Enschedeërs een bepaalde gevoelswaarde hebben en dat het opknappen van deze typische straatjes ook past in het streven om een deel van de binnenstad een wandelgebied te maken.
Naar wij vernemen zijn ondanks het besluit van b. en w. het trapgeveltje niet te behouden plannen om het stadscentrum te verbeteren nog steeds in studie. Daarbij wordt bekeken of naast de talrijke horecabedrijven, die de laatste jaren in de binnenstad zijn gekomen, ook de vestiging van boetieks, ateliers, studentenkamers e.d. door de gemeente kan worden gestimuleerd. Een moeilijkheid hierbij is evenwel dat veel eigendommen, waaronder ook volkomen verwaarloosde percelen, in particuliere handen zijn. Restauratieplannen, waarvan in diverse andere steden geslaagde voorbeelden zijn te vinden, liggen vaak gemakkelijk dan in Enschede, omdat daar eigenaren van panden, die op de monumentenlijsten staan, overheidssteun kunnen krijgen.

---

6. Bouwen en communiceren.

Foto: SCEE.
Voor initiatiefnemers van bouwplannen en belanghebbenden zoals omwonenden, zijn er verschillende manieren om elkaar te informeren of informatie op te zoeken over de bouwwerkzaamheden. Hiervoor zijn praktische voorbeelden gemaakt om direct te gebruiken. De gemeente Den Haag heeft hiervoor een aantal voorbeelddocumenten gemaakt die **hier** te vinden zijn.

---

7. Unesco Werelderfgoed Tsjechie.

Beheer mijn website.

Eigenaar Michel Diepeveen
T: 06-37168476
M: michel@beheermijnwebsite.
W: www.beheermijnwebsite.nl

Beheer Mijn Website is een all-round mediabedrijf dat onderhoud en ondersteuning biedt voor WordPress websites. Het team heeft zich gespecialiseerd in het beheren en onderhouden van websites, maar ook in het ontwikkelen van visueel aantrekkelijke en effectieve websites en landingspagina's. Met een specialisatie in WordPress en meer dan 15 jaar ervaring biedt Beheer Mijn Website klanten alle services voor optimale groei, prestaties en online veiligheid, zowel voor bedrijven als voor particulieren. Klanten kunnen zich zo richten op hun core business terwijl Michel en zijn team zorgen dat alles achter de schermen op rolletjes loopt.

---

8. Bioscoopcultuur Enschede. (2)

De bioscoop c.q. de cinematografie is nog altijd een tot de verbeelding sprekend medium. Van de eenvoudige (stomme) zwart wit filmvertoning tot de huidige virtual reality ervaring, de Imax theaters, de bewegende stoelen in de bioscoop en de surround sound systemen die wellicht nog maar het begin zijn van veel meer nieuwe technische ontwikkelingen.
Het aantal bioscoopbezoekers stijgt nog steeds en in 2015 waren er in Nederland ruim 13,8 miljoen bezoekers. Enschedese bioscopen waren in het begin van de vorige eeuw vaak gehuisvest in opmerkelijke panden waarvan sommige nog bestaan.
Deze bioscoopgebouwen hebben op veel Enschedeërs een onuitwisbare indruk gemaakt.

In deze publicaties proberen wij aandacht te schenken aan huidige en voormalige Enschedese bioscopen en vooral de gebouwen waarin ze gehuisvest waren. Wat is er nog van terug te vinden en welke functie vervullen deze gebouwen nog in 2023.

Bioscoop ALHAMBRA, Enschede,
Stadsgravenstraat 29.

NIEUW PROGRAMMA.

DE GRAAF VAN MONTE CHRISTO

heeft deze geheele week met zijn schitterend gevolg zijn intrek genomen in het Moorsche Paleis „ALHAMBRA", Stadsgravenstraat 29.

De uitvinders van de film.

Op 28 december 1895 hielden Auguste en Louis Lumière 's werelds eerste publieke filmvertoning tegen betaling in Parijs. Filmmakers konden al een paar jaar snel bewegende beelden maken. Het probleem was echter het afspelen ervan. De kinetoscoop uit 1893 bijvoorbeeld gaf slechts een soort peepshow. Mensen moesten één voor één door een kijkgat in de kinetoscoop gluren om een filmpje te kunnen zien.
De gebroeders Lumière ontwierpen - of perfectioneerden, daarover zijn historici het niet eens -

de cinematograaf. Dit drie-in-één apparaat kon films schieten, ontwikkelen en op een groot scherm projecteren en gebruikte een geperforeerde 35 mm film die handmatig door een projector werd geleid. Het apparaat was draagbaar en dus geschikt voor filmen op locatie.
De allereerste bioscoop was een zaaltje dat de broers hadden gehuurd in het Grand Café aan de Boulevard des Capucines. De bezoekers kregen tien filmpjes voorgeschoteld, elk ongeveer een minuut per stuk. De verhaaltjes waren simpel en lieten het leven van alledag zien. Zo toont het eerste filmpje hoe werknemers uit de Lumière-fabriek naar buiten komen lopen (***klik HIER***).

Enschede heeft al vanaf 1900 een bioscoophistorie en de Enschedeërs waren dol op de vertoningen. Tot op de dag van vandaag zijn er in de stad sporen te vinden van oude bioscopen. Ze vervulden een belangrijke rol in het leven van veel inwoners.
Het huidige aanbod van bioscopen is enorm ofschoon de thuisbioscoop van bijvoorbeeld NETFLIX eveneens een enorme vlucht heeft genomen.

De bioscoophistorie van Enschede.

Enschede is van oudsher een industriestad. Rond 1900 was Enschede uitgegroeid tot een grote textielstad. Weef- en spinprocessen waren inmiddels gemechaniseerd en steeds meer arbeiders zochten hun heil in de textielstad Enschede. De laatste jaren van de 19e eeuw tot de Eerste Wereldoorlog waren een goede tijd voor de textielfabrikanten.

Het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1907, waarmee Enschede als een van de eerste gemeenten in Nederland startte, maakte het mogelijk om moderne arbeiderswijken zoals de Laares en Pathmos tot stand te brengen. Het aanleggen van een verbeterde infrastructuur zorgde ervoor dat ook gebieden ver buiten het centrum van Enschede goed bereikbaar werden.
Er werden tevens verbindingen tot stand gebracht tussen Enschede en nabijgelegen dorpen als Glanerbrug en Lonneker. De vernieuwende ontwikkeling in de textielindustrie en in de stedelijke ruimte van Enschede zelf zorgden er al snel voor dat niet alleen arbeiders vanuit Drenthe en de Achterhoek naar Enschede trokken maar dat ook een hoger opgeleide middenklasse zich in Enschede ging vestigen. Het stadscentrum begon rond deze periode het middelpunt van het stedelijk leven te worden.

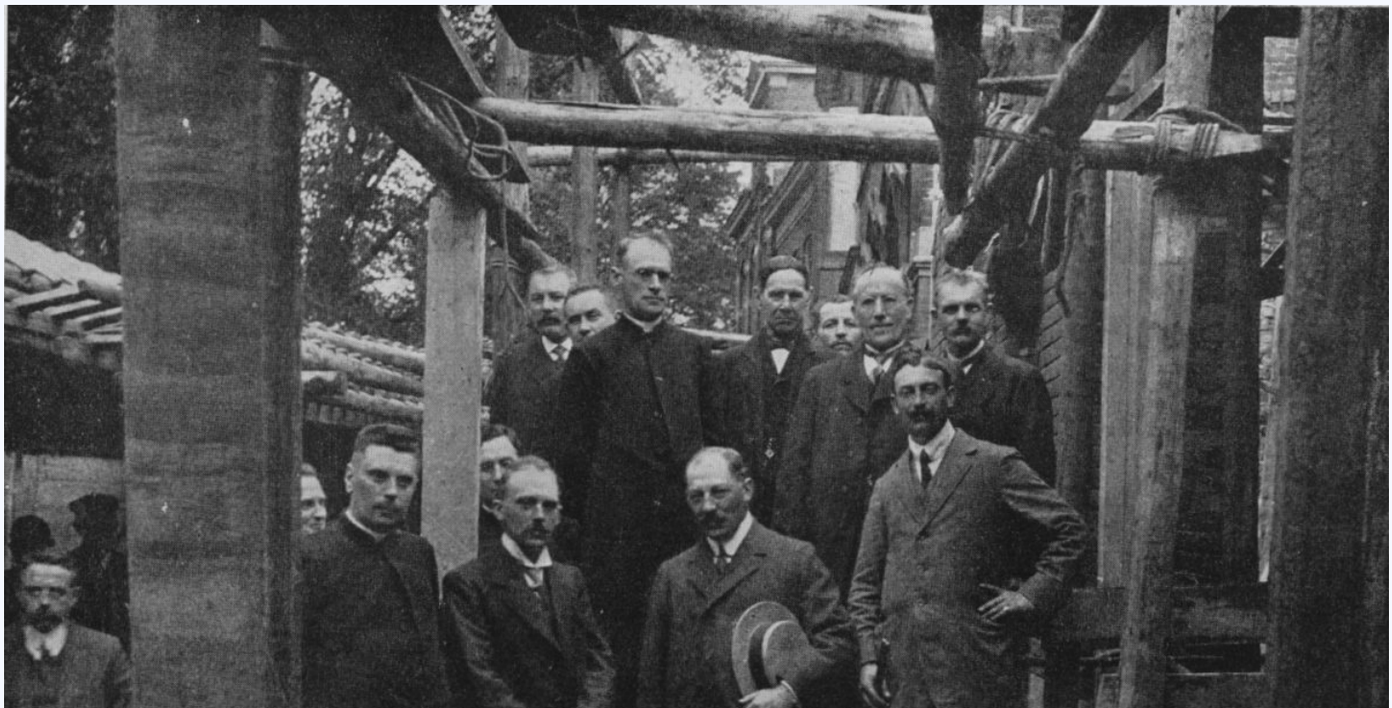

Alfons Ariens (derde van links boven) tijdens de bouw van Concordia in 1901. Foto archief Concordia.

Een vorm van vermaak die rond deze periode zijn intrede deed was de bioscoop. Alhoewel Enschede vanaf 1899 al bekend was met de rondtrekkende bioscopen, kreeg de stad zijn eerste vaste bioscoop pas in 1908. Opmerkelijk is dat Enschede pas vanaf 1918 een stabiele bioscoopcultuur kent.
Waarschijnlijk was de eerste bioscoop gevestigd in het verenigingsgebouw Concordia.
In het streven de katholieken onafhankelijk te maken van neutrale particuliere instellingen zoals de Volksbibliotheek, muziek- en zangverenigingen en jeugdorganisaties, richtte de katholieke zuil al in 1902 Concordia op aan de Markt 15. Concordia werd gesticht met een eigen sociëteit en schouwburg en had in ieder geval de juiste faciliteiten om een dergelijke bioscooponderneming te huisvesten. In 1909 brandde het gebouw helaas af waarna het na restauratie als officiële bioscoop opende op tweede kerstdag in 1912.
Wordt vervolgd.

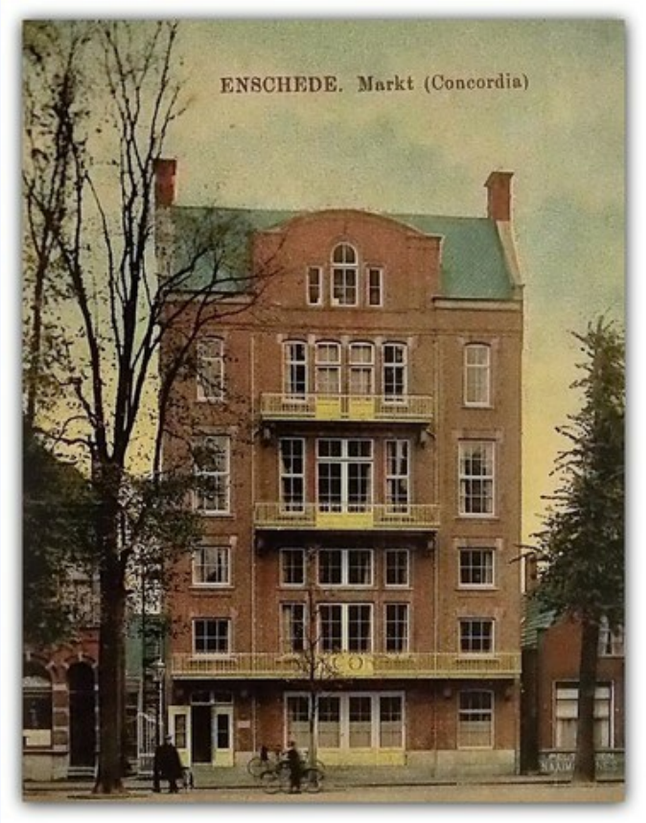

Concordia aan de Oude markt. De foto boven is gemaakt in 1912.

In het mooiste theater van Enschede aan de Oude markt kan publiek terecht voor spraakmakende (inter-)nationale topfilms, theatervoorstellingen van opkomend talent en bekende makers, muziektheater, mini-opera en betoverend jeugdtheater. Foto: archief Concordia.

---

9. Erve Beernink.

Boerderij Erve Beernink, de 17e eeuwse vakwerkboerderij die na een lange omzwerving een nieuwe plek kreeg in het dorpje Beuningen in Twente, geniet na bezoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) opnieuw de status van rijksmonument. Het is de climax van een 15-jarig proces, dat leest als een spannende erfgoedroman.
De toenmalige eigenaar kreeg in 2008 bij vergissing een sloopvergunning voor een van de meest waardevolle vakwerkboerderijen van Twente, en plaatste deze op Marktplaats. Herbestemming specialist BOEi wist Erve Beernink van de sloop te redden en volledig te demonteren, waarna de hoeve meer dan 12 jaar opgeslagen lag.
Dankzij gezamenlijke inspanning van BOEi, de RCE, de gemeente Losser, omwonenden, de nieuwe eigenaar en bouwbedrijf Oude Moleman, is de boerderij in 2021 op een fraaie plek in Noordoost Twente herbouwd.
Klik HIER voor de timelapse van de herbouw.

Foto boven uit de timelaps van de herbouw.

---

10. Tijden veranderen.

Je kunt je het bijna niet voorstellen maar er was een tijd dat roken als gezond werd aangeprezen. Roken was de norm en niet roken een grote uitzondering. Op verjaardagsfeestjes werden sigaretten en sigaren gepresenteert en in de treinen van de NS had iedere passagiersstoel een eigen asbakje in de amrleuning. Op de onderstaande foto de Kalanderstraat omstreeks 1930. Bij de ingang van de HEMA staat eer groot reclamebord dat roken toch echt gezond is.

In dagblad Tubantia van 1935 verschijnt bovenstaande advertenties waarin het roken als een "goeden raad" wordt aanbevolen. Het is tenslotte de beste sigaret voor zijn gezondheid, aldus de advertentie. Gelukkig zal dit nooit de status van immaterieel erfgoed krijgen.

---

11. Rijksmonument Erve de Lange Wigger in Losser staat op instorten.

Foto: SCEE.

Al In 2020 startte de gemeente Losser een handhavingsprocedure met als doel de staat van het Rijksmonument de Lange Wigger te verbeteren. De eigenaar is tegen deze handhavingszaak in bezwaar gegaan. De bezwaarschriftencommissie adviseert vanwege strijdigheden om de bezwaren gegrond te verklaren. Het college neemt dit advies over en verklaart de bezwaren gegrond. De handhavingsprocedure wordt hervat. Hiermee wil de gemeente de eigenaar dwingen de staat van het monument niet verder te laten verslechteren en juist te verbeteren. Ondanks de eerder opgelegde lasten is het rijksmonument nog steeds vervallen en in slechte staat. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft vastgesteld dat het pand monumentale waarden heeft. De eigenaar heeft op dit moment niet voldoende maatregelen getroffen om deze monumentale waarden te behouden.
Het college onderkent deze waarden. Vanwege het culturele en maatschappelijke belang van monumenten voor onze gemeente vinden wij verdere handhaving noodzakelijk en passend in het beleid. Het college heeft dan ook besloten de handhavingsprocedure te hervatten.

---

12. Een vooruitblik op 2023.

Aan het eind van een jaar kijken we altijd graag terug op wat ons dat afgelopen jaar heeft gebracht. In januari van dit nieuwe jaar willen we een blik vooruitwerpen want 2023 belooft voor wat het cultureel erfgoed van Enschede een turbulent jaar te worden. Onze observatie is dat het cultureel erfgoed nog niet eerder zo in de belangstelling heeft gestaan zowel bij de politiek, de erfgoedorganisaties maar vooral bij de burgers van Enschede.

We zijn ons kennelijk steeds meer bewust geworden van het feit dat Enschede een rijke historie heeft. Die willen we niet alleen koesteren maar ook bescherming geven door middel van een monumentstatus: alleen die geeft garantie voor toekomstig behoud. Het zijn natuurlijk de monumenteigenaars die primair verantwoordelijk zijn voor het behoud en de exploitatie van een monument. Dat is in deze tijd van energiecrises en inflatie niet zo gemakkelijk. Voor de gemeente Enschede ligt hier een belangrijke rol ter ondersteuning van de monumenteigenaars. Maar wat brengt ons het nieuwe jaar 2023? Een aantal opmerkelijke zaken willen wij u niet onthouden:

De renovatie van de conciërgewoningen bij de voormalige Ambachtsschool naderen hun voltooiing in 2023. Burgers en erfgoedorganisaties waren verbaasd en ontzet over de toegekende sloopvergunning door de gemeente Enschede van dit uniek en nog ongeschonden stuk historie. Gelukkig heeft ook de toenmalige eigenaar ingezien dat deze woningen niet moesten worden opgeofferd aan parkeerplaatsen.

Het voormalige restaurant Modern/Rodenbach wordt op dit moment verbouwd tot een restaurant-/hotelfunctie. De hotelfunctie komt in het oudste deel van het pand waarvoor nu een architectonisch ontwerp is gemaakt. Het pand heeft inmiddels de gemeentelijke monumentstatus. Naar verwachting zal dit horecabedrijf in de loop van 2023 worden geopend.

Of de ‘TET Tram 1’ daadwerkelijk in Enschede zal terugkomen? Wij hopen het van harte. De restauratie van de tram die tientallen jaren als zomerhuis in Overdinkel in gebruik is geweest, is in volle gang. Er is nog veel onduidelijk over de aankoop en de exploitatie van de tram maar het initiatief hiervoor is gestart in samenwerking met de gemeente Enschede. In 2023 zullen er meer berichten verschijnen over dit ambitieuze project.

Aan de Haimersweg in Enschede liggen de voormalige bunkers en magazijnen van de Koninklijke Luchtmacht. Het gebouwencomplex heeft onderdeel uitgemaakt van de voormalige vliegbasis Twenthe waar nog veel gebouwen naar de toekomst in aanmerking kunnen komen voor een monumentstatus. Ofschoon de monumentencommissie zeer positief is over de gebouwen aan de Haimersweg zal in 2023 uit een waardestelling moeten blijken of dit gebouwencomplex überhaupt in aanmerking kan komen voor de monumentstatus.

De eigenaar van de historische boerderij Erve ’t Kromhof (gemeentelijk monument) aan de Heutinkstraat heeft na vier jaar nog geen groen licht van de gemeente Enschede voor herontwikkeling. In 2022 heeft een aanzienlijke brand een groot deel van de boerderij is de as gelegd. Inmiddels is een aanvraag bij de gemeente Enschede ingediend voor een woonfunctie maar ook daarvoor is nog toestemming. Het jaar 2023 zal dan ook cruciaal worden want het verval van de boerderij en de naastliggende schuren is dermate dat sloop bijna niet meer te vermijden is.

Het voormalige Memphis Hotel (gemeentelijk monument) en de voormalige zusterflat Macandra aan de Emmastraat zijn op dit moment onderwerp van studie. Aanvankelijk wilde de eigenaar de gebouwen Memphis en Macandra combineren maar inmiddels wordt er een totaalvisie ontwikkeld voor dit gebied. Naar verwachting zal in 2023 duidelijk worden op welke wijze inhoud zal worden gegeven aan dit plan.

Voor de kapel van het voormalige ziekenhuis Stadsmaten is door drie erfgoedorganisaties een aanvraag tot monumentstatus ingediend. Voor de gemeente Enschede was dit al aanleiding om de kapel een voorbescherming op te leggen zodat geen wezenlijke wijzigingen worden aangebracht tussen het moment van aanvraag en de toekenning van de monumentstatus.
In het voorjaar van 2023 zal naar verwachting de gemeente monumentstatus worden toegekend.

Het Rigtersbleekpand aan de Goolkatenweg staat in 2023 volop in de belangstelling. Het ligt in de bedoeling dat het pand als bedrijfsverzamelgebouw zal worden ingericht maar daarvoor zal het bestemmingsplan moeten worden aangepast. Nu herontwikkeling plaatsvindt, is de tijd rijp om de gemeentelijke monumentstatus aan te vragen. Als eerste stap zal nu een waardestelling worden opgesteld. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan zal bezien worden of een monumentaanvraag gerechtvaardigd is. Het jaar 2023 is dus ook voor dit pand van cruciaal belang.

Het bovenstaande is nog maar een kleine greep uit de activiteiten die de gemeente Enschede, monumenteigenaars en erfgoedorganisaties in 2023 willen ontwikkelen. Wij verheugen ons in de wetenschap dat we als Enschede de waarde van cultureel erfgoed steeds meer weten te waarderen. Enschede heeft cultureel erfgoed ontdekt als Unique Selling Point en hopelijk zullen we ons cultureel erfgoed verder ontdekken en behouden om het vervolgens door te kunnen geven aan volgende generaties.
Bestuur Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.
Januari 2023.

---

13. Aan lezers uit verre landen.

Via de statistiekgegevens van onze website en het Erfgoed Magazine Enschede zien wij een toenemend aantal bezoekers c.q. lezers uit emigratielanden zoals Canada, de Verenigde Staten, Australië en New Zeeland. Zeer vermoedelijk betreft het hier ex- Twentenaren die in de vorige eeuw naar verre landen zijn geïmmigreerd. Het bloed kruipt kennelijk toch waar het niet gaan kan en dat verheugt ons. Maar wij hebben een vraag aan deze lezers. Wellicht beschikt u nog over “oude” foto’s van Enschede c.q. Twente en daar zijn wij zeer in geïnteresseerd. Uw foto's zullen in ons digitale archief worden opgenomen en bijzondere foto's zullen wij zeker publiceren. U kunt deze digitale foto’s sturen naar info@cultureelerfgoedenschede.nl

---

14. Gebouwen voormalige Koninklijke Luchtmacht in Twekkelo.

Voornemen tot aanwijzing gemeentelijk monument Haimersweg 210.
Foto: SCEE.

15 DECEMBER 2022.
Meerdere cultuurhistorische organisaties hebben bij de gemeente een verzoek ingediend om het voormalige militaire complex Twekkelo aan de Haimersweg 210 te Enschede aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het verzoek is voorgelegd aan de gemeentelijke monumentencommissie. De monumentencommissie heeft aangegeven voldoende waarden te zien. Het college wordt daarom voorgesteld om het voornemen tot aanwijzing gemeentelijk monument uit te spreken. De procedure tot definitieve aanwijzing wordt dan vervolgd. Hieruit zal blijken of het gebouw ook daadwerkelijk kan worden aangewezen als gemeentelijk monument.
Bron: Gemeente Enschede.
Het voormalige militaire complex beschikte over een ondergronds communicatie- en mobilisatiecentrum. Er werd vliegtuigbrandstof opgeslagen evenals een peilbaken voor landende vliegtuigen voor de vliegbasis Twente. Het complex is al tientallen jaren niet meer als zodanig in gebruik en heeft inmiddels ook een nieuwe eigenaar.

---

15. Adviescommissie Cultuurhistorie Enschede.

Als gevolg van de invoering van de nieuwe Omgevingswet in de loop van 2023 zal de advisering door de huidige monumentencommissie, stadsbouwmeesters en Adviescommissie Cultuurhistorie Enschede komen te vervallen.

Ter vervanging van deze commissies komt er de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit. B&W heeft aan de gemeenteraad een voorstel ingediend voor de nieuwe commissie.
Ons bezwaar tegen de samenstelling van de nieuwe commissie is dat er geen enkele sprake is van burgerparticipatie. Ook erfgoedorganisaties zijn binnen deze commissie niet vertegenwoordigd. In overleg met Margriet Visser van Enschede Anders hebben wij onze bezwaren kenbaar gemaakt.
In de gemeenteraadsvergadering van 24 oktober 2022 is nog geen positief besluit genomen over het instellen van de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit Enschede. Het was gemeenteraadslid Margriet Visser van Enschede Anders die in de gemeenteraadsvergadering bezwaar maakte tegen het feit dat burgerparticipatie in de commissie niet vertegenwoordigd is. Ofschoon het agendapunt als "hamerslag" in de gemeenteraad zou worden afgewerkt is toch besloten om het onderwerp op 12 december opnieuw te agenderen. Margriet Visser heeft daarvoor aan B&W en de gemeenteraad aanvullende informatie verstrekt. Inmiddels heeft wethouder Jeroen Diepemaat deze week laten weten dat zowel erfgoedorganisaties en burgers van Enschede worden betrokken bij de nieuwe commissie diel vanaf 1 januari 2023 zal adviseren over het uiterlijk van bouwwerken, waaronder specifiek ook monumenten en karakteristieke gebouwen en structuren.

De Maere volop in de schijnwerpers. Foto:SCEE.

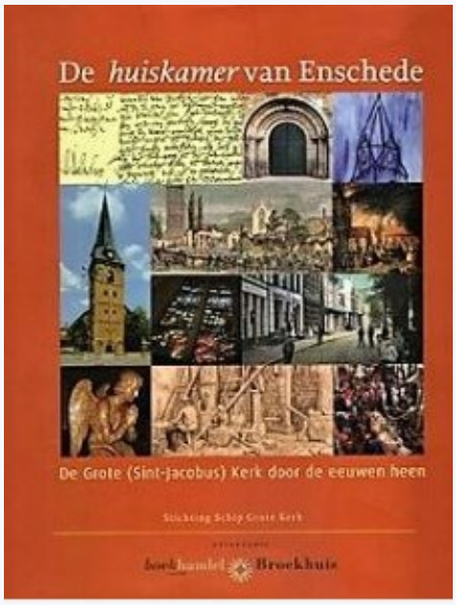

16. Boek van de maand.

Titel: De huiskamer van Enschede,

Soort: De grote Kerk door de eeuwen heen.
Schrijvers: Klaas Goinga
Afmeting: 28 x 26 cm.
Aantal pagina's: 120.
Conditie: in nieuwe staat
Bijzonderheden: Uitgave 2007
Uitgever: Boekhandel Broekhuis
Prijs: € 22,50
incl. verzendkosten in NL.

---

17. Kasteel Twickel en de tuinen.

Uit de serie Twente ons Erfgoed, een vernieuwde versie van Kasteel Twickel en Tuinen met voice-over. Kasteel Twickel ligt aan de rand van Delden in Twente en is een van de mooiste kastelen van Nederland. Camera, editing, idee en voice-over door John Haverkotte. Copyright berust bij John Haverkotte (johavideo@ziggo.nl)

---

18. Financiering kleine VvE's via Warmtefonds

Sinds 1 december 2022 is er een financiering door het Warmtefonds mogelijk voor kleine VvE's, dat zijn VvE's met minder dan 8 appartementen. Onderdeel van de financiering is een 'vangnet' voor individuele appartementseigenaren die de financiering later toch niet blijken te kunnen dragen. De andere eigenaren van de vereniging hoeven dus niet bang te zijn dat de kosten die de buurman niet kan betalen, op hun verhaald worden. Daarmee is de financiering voor alle individuele appartementseigenaren in de VvE verantwoord. Ook voor VvE's is er steeds meer informatie te vinden over verduurzaming op de site verbeterjehuis.nl.

Wintervermaak Volkspark Enschede omstreeks 1900

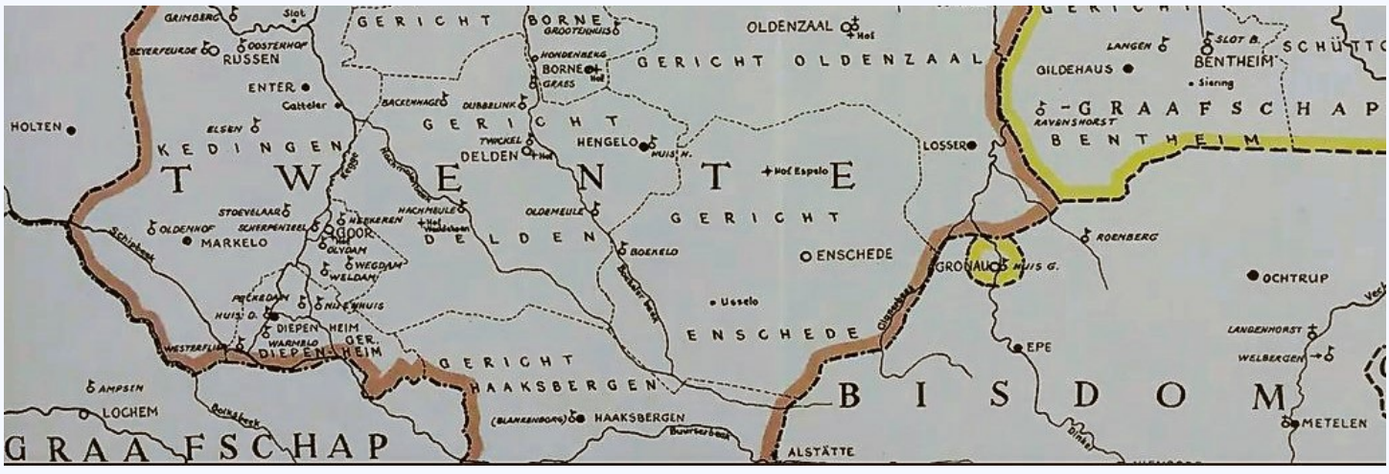

Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

Laposta